Tři způsoby jak respektovat život pod vodou

V článku S čím se setkáváme pod vodou? jsme se seznámili s podivnými a fascinujícími tvory v hlubinách.

Při cestování autem musíme znát dopravní značení a dodržovat dopravní předpisy. Stejně tak pod vodou je nutné dodržovat určitá pravidla, aby nedošlo ke zranění, nebo k poškození životního prostředí.

První pravidlo: pokud se potápíte, tak máte tu velkou výsadu, že jste jedním z mála lidí, kteří mohou zblízka pozorovat tyto bytosti ze země zázraků. Nicméně (jak lze parafrázovat některé známé citáty), veliké výsady s sebou přinášejí velkou zodpovědnost: odpovědnost chránit a zachovávat podvodní svět pro nás a pro ty, kteří přijdou po nás. Pamatujte na to, až budete pod vodou: to, co kolem sebe vidíte, vznikalo často trpělivou prací maličkých bytůstek po mnoho let. Nedotýkejte se ničeho, abyste to nezlomili, nebo jinak nepoškodili.

Pravidlo číslo 2: nedotýkejte se živých bytostí pod vodou. Ani velice jemně ne. Většina podvodních tvorů má velmi tenkou a křehkou kůži pokrytou vrstvou slizu. Ten je ochraňuje před infekcemi a dehydratací (ponoření do slané vody totiž způsobuje ztráty tekutin, sami dobře víte, že musíte vypít mnoho vody, když se potápíte a představte si, jaké to musí být, když pod hladinou trávíte celý život!). Takže když pohladíme rybu s představou, že jí je to příjemné, tak naše velké a drsné ruce ve skutečnosti setřou z jejího těla sliz a vystavíme ji tak nebezpečí, že dostane kožní infekci. To ovšem ani náhodou není naším záměrem, že? Jako další příklad lze uvést hvězdice, které jsou sice dobře chráněny pevnou kůží, ale jejich ústní otvor se nachází na spodní straně těla a nad ním je žaludek a pokud takovou hvězdici popadneme a vytáhneme ji nad hladinu (pozor, pouze na velice krátký okamžik, na vzduchu dlouho nepřežije), vyteče z jejího břicha voda. Pokud jí pak vrátíme do vody, musíme být velice opatrní, abychom ji umístili vzhůru nohama. Pouze tak si může „odříhnout“ a vzduchové bubliny opustí její žaludek. Pokud ji umístíme ústním otvorem dolů, vzduch zůstane uvnitř a to vede k velice silným bolestem.

Pokud se pohybujeme bez rozmyslu, a tady se dostáváme k **třetímu pravidlu**, tak sice možná nemůžeme zranit nějakým závažným způsobem většinu mořských tvorů, ale určitě někteří z nich mohou zranit nás. Zvířata, jako třeba medúzy, nebo mořské sasanky mají žahavé buňky. Pokud se jich dotkneme, mohou nás poštípat a vyvolat bolest a svědění podobné tomu, jako když se spálíme o kopřivy. Medúzy mají ve svých chapadlech malé dutinky, kterým se říká nematocysty, které obsahují uvnitř jehlu naplněnou jedem. Pokud se této jehly dotkneme, snaží se medúza bránit tím, že nám to oplatí mikroinjekcí jedu… Není sice dost silný, aby nás usmrtil, ale stačí na to, aby nás to bolelo a my rychle od medúzy odplavali.

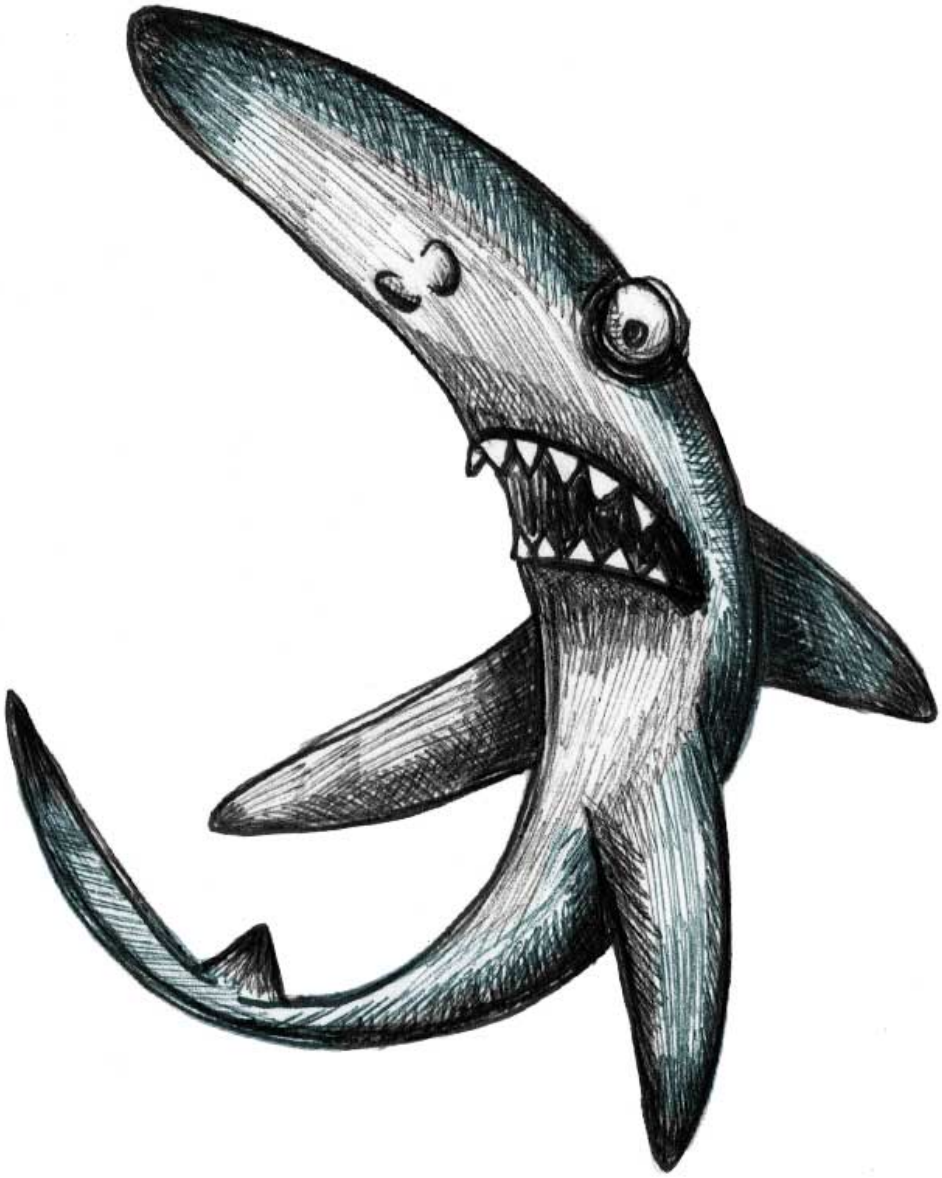

Poznámka

Žádný mořský tvor není agresivní; jediné, co po nás chtějí, je, že je máme nechat na pokoji. Když se jich dotýkáme, chováme se k nim jako agresoři, proto se budou někteří z nich bránit. Některé houby jsou vybaveny jehličkami (podobnými, jako ty, které jsou ve skelné vatě), které mohou proniknout do našich prstů, pokud se jich dotkneme, což způsobí bolest a svědění.

Mořští ježci mají křehké ostny, které se lehce zlomí a mohou proniknout kůží našich prstů, odkud je potom velice nesnadno odstraňujeme. Vždy je lepší zjistit, kde se ježci vyskytují a nedotýkat se jich: pohybují se velmi pomalu a nikdy nás nenapadnou! V tropech jsou maličká a velice roztomilá zvířátka, jako plži z čeledi homolicovitých (s krásnými schránkami), nebo chobotnice skvrnitá (rod *Hapalochlaena)*. Tato pár centimetrů veliká stvoření jsou vybavena dostatečným množstvím jedu k usmrcení dospělého člověka. Nikdy na lidi neútočí, jsou to mírumilovní živočichové, ale nedotýkejte se jich, neboť by mohli nabýt dojmu, že na ně útočíte a oplatit vám to. Nikdy se nedotýkejte ničeho barevného. Jasné barvy jsou pod vodou často výstražným znamením.

Mnoho ryb má jedovaté ostny, například ropušnice, ostnatci, nebo trnuchy. Protože většinou leží nehnutě na mořském dnu, můžeme se jich dotknout náhodou, nebo na ně šlápnout, pokud chodíme po dně. Jejich bodnutí může být velice bolestivé. Pokud jsme pod vodou, je lepší dno předem zkontrolovat, než se ho dotkneme, abychom nenarazili na skálu, která se náhle rozpohybuje.

A konečně se můžeme rovněž setkat s rybami, které mají silné zuby a velké tlamy, takže nás mohou pokousat. Murény, žraloci, barakudy a některé ryby z čeledi ostencovitých nás mohou vážně poranit, pokud na nás zaútočí. To ale většinou nedělají. Pokud nás kousnou, je to pouze v případě sebeobrany: musíme brát ohled na jejich území, stejně, jak to děláme u jakéhokoliv velkého zvířete, které potkáme na zemi (například u psa). Ony nám oplatí stejnou mincí. Pozorujme je, ale nedotýkejme se jich a nic špatného se nestane.

Ve skutečnosti nás někdy pod vodou napadnou i velice malé ryby. Pokud budete mít to štěstí potápět se v tropech, může se stát, že vás do prstu kousne rybička podobná kreslené postavičce Nemo (klaun uzdičkatý). Maličká rybka veliká pouze několik centimetrů s malými ústy, jejichž kousnutí vás maximálně pošimrá, nebo štípne. Útočí, protože chrání svojí sasanku, v které bydlí a ke které jste se přiblížili příliš blízko. Pouze chrání své území. Jednou mi řekl jeden přítel, že „pokud by byli žraloci tak agresivní, jako klauni, nikdo by se nemohl pod vodou volně pohybovat“, a měl pravdu.

Poučení na závěr: je sice třeba vždy respektovat velké ryby, ale žralok vás nikdy nenapadne. Naopak menší ryby vás mohou napadnout, když to nejméně očekáváte.

A nyní upřete své oči skrze sklo svých potápěčských brýlí a tu podívanou si pořádně užívejte.

O autorovi

Massimo Boyer je biolog zabývající se podvodní faunou i flórou, fotograf, spisovatel a propagátor potápěčské turistiky, ale také potápěčský instruktor a průvodce. Je velkým odborníkem na moře kolem Indonésie. Členem DAN je od roku 2008.

Tento text je součástí publikace „Jak hluboké je moře (*Com'è profondo il mare*), která je součástí řady Collana del FARO vydané institutem **Istituto per l'Ambiente e l'Educazione Scholè Futuro Onlus** ve spolupráci s **il Pianeta Azzurro** a DAN Europe pro projekt **Scuola d'aMare**. Tato řada zahrnuje nekomplikované, orientační a jednoduše využitelné texty o důležitých tématech týkajících se záležitostí životního prostředí a společnosti.

Texty: Stefano Moretto, Mario Salomone, Massimo Boyer, Claudio Di Manao a Cristian Pellegrini.

Grafické zpracování, ilustrace a rozvržení textu: Francesca Scoccia.